

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3045/2018
09.05.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Лидије Ђукић и Божицара Вујичића, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из села ..., ..., чији је пуномоћник Игор Анђелковић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво, Одељење у Нишу, ради дискриминације и накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 5818/2017 од 01.02.2018. године, у седници одржаној 09.05.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 5818/2017 од 01.02.2018. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Врању П 2006/16 од 02.10.2017. године, ставом првим изреке, утврђено је да је закључком Владе РС 05.бр.401-161/2008 од 17.01.2008. године, којим су обезбеђена средства ради исплате новчане помоћи ратним војним резервистима са пребивалиштем на територији седам неразвијених општина (Куршумлија, Блаце, Бојник, Лебане, Житорађа, Дољевац и Прокупље), повређено начело једнаких права и обавеза, чиме је извршена дискриминација на основу пребивалишта ратних војних резервиста на територији свих осталих општина које нису наведене у Закључку Владе РС од 17.01.2008. године, а тиме и овде тужиоцу, као учеснику рата 1999. године. Ставом другим изреке обавезана је тужена да тужиоцу, на име накнаде нематеријалне штете због претрпљених душевних болова услед повреде права личности плати 60.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом трећим изреке одбијен је приговор стварне и месне ненадлежности. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 21.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 5818/2017 од 01.02.2018. године, жалба тужене је одбијена, као неоснована, и првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. Закона о парничном поступка („Сл. гласник РС“, број 72/11 и 55/14), па је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на друге повреде поступка због којих се она може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према чињеничном стању на коме је заснована побијана одлука, тужилац је био учесник у рату током 1999. године, у периоду од 24.03.1999. године до 18.06.1999. године. Накнада ратних дневница, која му припада по Правилнику о накнади путних и других трошкова у Војсци Југославије, није му исплаћена. Споразумом закљученим 11.01.2008. године између Владе Републике Србије и Штрајкачког одбора ратних војних резервиста неразвијених општина – Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, тужена се обавезала да резервистима из наведених општина исплати ратне дневнице у више месечних рата. Закључком Владе РС од 17.01.2008. године одлучено је да се ратним војним инвалидима и резервистима из наведених 7 општина, изврши исплата новчаних накнада на које се споразум односи и то преносом новчаних средстава на посебан рачун општина, уз услов да се та лица одрекну свих потраживања у свим споровима које су водили пред парничним судовима. Тужилац није водио спор против тужене ради исплате неисплаћених ратних дневница, али тужбом у овој правној ствари потражује накнаду нематеријалне штете, јер сматра да је на овај начин дискриминисан у односу на ратне резервисте из општина са којима је тужена закључила споразум.

Код овако утврђеног чињеничног стања, судови су усвојили захтев тужиоца и обавезали тужену да му плати 60.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете због повреде права личности, налазећи да је према њему учињена дискриминација у односу на друге војне резервисте којима је та накнада исплаћена на основу Споразума Владе Републике Србије и Штрајкачког одбора ратних војних резервиста неразвијених општина закљученог 11.01.2008. године.

Врховни касациони суд налази да је правилно утврђена пасивна легитимација у овој правној ствари, с обзиром да је као тужена означена Република Србија, преко које било који орган овако означене тужене добија правни субјективитет, а тужени орган (који је био у обавези да изврши исплату ратних дневница) своја овлашћења врши преко Владе Републике Србије, која је и закључила напред наведени Споразум, због чега су и без утицаја наводи да Министарство одбране није учествовало у закључењу споразума, нити је донело закључак којим је извршена дискриминација.

Нижестепени судови основано налазе да је тужилац дискриминисан наведеним поступањем тужене.

Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“, број 22/09), је ступио на снагу 07.04.2009. године, односно након подношења тужбе суду, па су судови постојање основа за накнаду нематеријалне штете и постојање дискриминаторског понашања тужене према тужиоцу, правилно ценили непосредном применом члана 21. Устава Републике Србије и члана 14. Европске конвенције за заштиту људских права и слобода. На овај начин, иако прављење разлике у поступању према неком лицу у односу на друга лица која су истој или сличној ситуацији, не представља увек акт дискриминације, судови основано налазе да у конкретном случају, наведена радња тужене, исплата ратних дневница само резервистима из наведених седам општина, представља дискриминаторско понашање према тужиоцу, јер тужена није доказала да је за овакво – неједнако поступање, постојало објективно и разумно оправдање.

Из садржине Споразума од 11.01.2008. године и Закључка Владе РС од 17.01.2008. године, произилази да је финансијска помоћ која је уплаћена на посебан рачун седам општина наведених у Споразуму, уплаћена ради исплате ратних дневница ратним војним инвалидима и војним резервистима који су учествовали у одбрани земље у току НАТО бомбардовања 1999. године. Тачно је да општине Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, имају статус неразвијених општина, али то нужно не значи да и сви резервисти са пребивалиштем на територији ових општина спадају у категорију социјално угрожених лица, нити да резервисти са територије других општина (ван општина наведених у Споразуму), не спадају у ту категорију лица, јер се статус социјалне угрожености доказује на законом предвиђени начин. Дакле, на основу Споразума од 11.01.2008. године и Закључка Владе РС од 17.01.2008. године, извршена је исплата ратних дневница свим војним резервистима са територије општина Куршумлија, Лебане, Бојник, Житорађа, Дољевац, Прокупље и Блаце, само по основу њиховог пребивалишта на територији тих општина, без претходне провере, односно утврђења њиховог социјалног статуса. Имајући ово у виду, судови основано налазе да није постојало објективно прихватљиво оправдање за различито поступање тужене, приликом исплате ратних дневница војним резервистима, само на основу њиховог пребивалишта. Из наведеног произилази да оваквим поступањем тужене, јесте извршена дискриминација у односу на војне резервисте који имају пребивалиште на територији других општина, па између осталог и у односу на тужиоца, који је био у истој ситуацији као и резервисти са територија наведених 7 општина - учествовао је у одбрани земље у току НАТО бомбардовања 1999. године и по том основу остварио право на исплату ратних дневница, без обзира да ли се ратна јединица у које је био распоређен, у току бомбардовања налазила на територији Косова и Метохије.

Супротно наводима ревизије, нижестепени судови у конкретном случају нису ценили уставност и законитост одлука Владе РС, већ су у оквиру своје

стварне надлежности ценили да ли је наведеним Закључком Владе РС извршена дискриминација овде тужиоца.

Наиме, дискриминација представља свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на било ком основу (раси, држављанству, националној или верској припадности, језику, политичким убеђењима, полу, ...). Заштита од дискриминације представља право личности загарантовано Уставом РС (члан 21.), али и Европском Конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (члан 1. Протокола 12. уз Европску Конвенцију), а од 07.04.2009. године и Законом о забрани дискриминације. Повреда било ког права личности, па самим тим и вршење дискриминације у односу на неко лице или групу лица, представља вид нематеријалне штете, јер код дискриминисаних лица изазива осећај неправде, неравноправности у односу на друге грађане, а често и осећај подређености или осећај грађана нижег реда, што код њих изазива душевне болове, а на основу чега су и овлашћени да пред судом захтевају заштиту од дискриминације пред надлежним судом. То даље значи да су лица која указују да је у односу на њих извршена дискриминација, у обавези да пред судом докажу само да су неједнако третирани у односу на друга лица која су у истој или сличној ситуацији, док је управо тужена, односно лице на чије се дискриминаторско понашање тужбом указује, дужна да докаже постојање објективног и оправданог разлога за различитост у поступању (према лицима која указују да су дискриминисана).

Неосновани су и наводи ревизије којима се истиче да се у конкретном случају не ради о дискриминацији, применом члана 21. став 4. Устава РС, којим је прописано да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима. Наиме, помоћ неразвијеним општинама представља легитиман циљ и посебну меру коју држава може предузети у смислу члана 21. став 4. Устава РС и као таква не представља дискриминаторско поступање. Међутим, исплате извршене на основу Споразума од 11.01.2008. године не представљају „акт пружања помоћи неразвијеним општинама“ како се то погрешно наводи у ревизији, с обзиром да тужена овај Споразум није закључила са наведеним неразвијеним општинама и у циљу пружања финансијске помоћи тим општинама, или свим социјално угроженим грађанима тих општина, већ је закључен са Штрајкачким одбором ратних војних резервиста тих општина, а само је исплата вршена преко посебног рачуна општина. При том, одредбама постигнутог Споразума тужена се обавезала да резервистима из наведених општина исплати ратне дневнице (у више месечних рата), при чему ни једном одредбом није предвиђена и обавеза резервиста да докажу свој социјално-економски статус, већ су били само у обавези да се одрекну свих потраживања у споровима које су водили пред парничним судовима против Републике Србије, ради исплате ове накнаде (ратних дневница). Дакле, из саме садржине Споразума од 11.01.2008. године произилази да су неосновани и нетачни

наводи ревизије да на основу Споразума нису исплаћиване ратне дневнице, већ новчана помоћ одређеној групи лица која живе на том подручју.

Врховни касациони суд налази да су нижестепени судови правилно применили материјално право и приликом одређивања висине правичне новчане накнаде нематеријалне штете.

Над тужиоцем, као ратним војним резервистом јесте извршена дискриминација, па има право на накнаду штете, у складу са одредбом члана 200. став 1. Закона о облигационим односима, која му је причињена због повреде права на једнако поступање, као једног од права личности.

Узимајући у обзир све релевантне чињенице које су од утицаја на одмеравање висине накнаде, као и циљ коме накнада нематеријалне штете служи (члан 200. став 2. ЗОО), Врховног касационог суда, налази да је износ који је тужиоцу досуђен побијаном одлуком, правилно и адекватно одмерен и представља правичну накнаду овог вида нематеријалне штете. Правична накнада нематеријалне штете представља облик отклањања штетних последица и састоји се у исплати суме новца, као сатисфакцији за претрпљену нематеријалну штету, да би се код оштећеног успоставила психичка и емотивна равнотежа која је постојала пре штетног догађаја, у мери у којој је то могуће. При том, правична новчана накнада не сме бити циљ, већ мора бити средство за ублажавање претрпљене нематеријалне штете, нити сме погодovati тежњама које нису спојиве са њеном природом и сврхом (подстицање лукративних мотива или комерцијализација личних добара).

Приликом одлучивања о висини адекватне накнаде судови су имали у виду и да поступање тужене, које је утврђено као дискриминаторско, није усмерено само у односу на личност тужиоца у овој правној ствари, већ на сва лица – ратне војне резервисте који немају пребивалиште на територији седам неразвијених општина обухваћених Споразумом од 11.01.2008. године, а којима ратне дневнице нису исплаћене или су им исплаћене само делимично, па основано налазе да износ од 60.000,00 динара, представља адекватно обештећење у односу на учињену повреду права, те да ће се досуђивањем наведеног износа успоставити психичка равнотежа која је код тужиоца постојала пре утврђене повреде права.

Врховни касациони суд налази да се ревизијом неосновано указује на погрешну примену материјалног права, односно да су нижестепени судови неосновано одбили да одлучују о приговору застарелости. Наиме, како тужена није истакла приговор застарелости у одговору на тужбу, као ни током поступка, то приговор застарелости потраживања не може се са успехом истицати у ревизији. Ово зато, јер је за утврђивање основаности наведеног приговора нужно, поред осталог, утврђивање чињеница у вези настанка права, као и чињеница које воде застарелости или прекиду застарелости, а у смислу члана 407. ЗПП ревизија се може изјавити због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, али се не може изјавити због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

На основу изнетог, применом члана 414 став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа-судија
Весна Поповић, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић